

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

การศึกษามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนอนุบาล ที่เรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนอนุบาลที่เรียนแบบศูนย์การเรียนรู้
2. เพื่อเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนอนุบาล ที่เรียนแบบศูนย์การเรียนรู้และที่เรียนแบบปกติ

สมมุติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานในการวิจัยไว้ดังนี้

1. มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนอนุบาล หลังเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ สูงกว่าก่อนเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้
2. มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนอนุบาล หลังเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ และเรียนแบบปกติแตกต่างกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย

1. แผนการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ในเรื่องดอกไม้แสนสวย ต้นไม้ของเรา น้ำ และ ฉันทน์รักคุณหนู โดยได้ผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้วิจัยได้นำไปทดลองสอนจำนวน 20 แผน

2. แบบทดสอบวัดคณโศน์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด โดยผ่านการตรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้รับการปรับปรุงและทดลองใช้แล้ว ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่ามีค่าระดับความยาก .28 - .75 ค่าอำนาจจำแนก .20 - .65 และค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยงเท่ากับ .53

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/3 ของโรงเรียนอนุบาลชลบุรี จำนวน 1 ห้องเรียน เป็นนักเรียนชาย 13 คน นักเรียนหญิง 17 คน รวม 30 คน เป็นกลุ่มทดลอง และเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ของโรงเรียนอนุบาลชลบุรี อีกจำนวน 1 ห้องเรียน เป็นนักเรียนชาย 14 คน นักเรียนหญิง 16 คน รวม 30 คน เป็นกลุ่มควบคุม จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 60 คน กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2533

ผู้วิจัยเป็นผู้ทดลองสอนนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยตนเอง โดยสอนห้องเรียนละ 1 ครั้ง ต่อ 1 วัน ๆ ละ 50 นาที เป็นเวลา 4 สัปดาห์

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการทดสอบค่า t (t - test) ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. หลังเรียนนักเรียนที่เรียนแบบศูนย์การเรียนรู้และที่เรียนแบบปกติ มีมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
2. มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนแบบศูนย์การเรียนรู้และที่เรียนแบบปกติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนอนุบาล ที่เรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ พบว่านักเรียนที่เรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ มีมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์สูงขึ้นหลังจากเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ผลการวิจัยนี้บ่งชี้ว่าสอดคล้องกับแนวคิด

ของซัทตัน สมิทซ์ (Sutton Smith, 1971) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมและการสร้างความคิด ให้แก่เด็กตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้โดยความเข้าใจ และหยิ่งรู้ (Cognitive Theories) ที่ เน้นกระบวนการทำงานภายในตัวเด็ก โดยเน้นถึงการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมในการเรียนรู้ ที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กได้จัดกระทำกับวัตถุ หรือสิ่งเร้าต่าง ๆ เพื่อเรียนรู้โดยการค้นพบด้วย ตนเอง ซึ่งนักจิตวิทยาและนักการศึกษาจำนวนมาก ได้ค้นพบว่า การใช้ของจริง (Object Lesson) และสภาพการณ์จริง (Concrete real life situation) เป็นสิ่งเร้าที่มี ประสิทธิภาพในการกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ทั้งเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน เพราะเป็นสิ่ง เร้าที่อยู่ในระดับวุฒิภาวะของเด็ก สามารถจะเข้าถึง และรับรู้โดยการสัมผัสได้ง่าย นอกจากนี้ แล้ว การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีโอกาส ได้เลือกกิจกรรมตามความสนใจ และเอกภาพของตนเอง จึงเป็นผลทำให้เด็กเรียนรู้ได้รวดเร็ว ซึ่งตรงกับจุดหมายหลักของการสอนแบบมอนเตสซอรี คือ เด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดโดยการได้ค้นพบ สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง และได้ฝึกฝนทางด้านประสาทสัมผัสด้วยการทำงานด้วยตนเองอย่างอิสระ (มอนเตสซอรี อังงิน จีระพันธุ์ พูลพัฒน์, 2532 : 1)

2. เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนที่เรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ และที่เรียนแบบปกติโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่านักเรียนที่เรียนแบบ ศูนย์การเรียนรู้ มีคะแนนมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ไม่แตกต่างจากนักเรียนที่เรียนแบบปกติ เหตุที่ ผลเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก

2.1 เนื้อหาเกี่ยวกับมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้สอนเด็ก เป็น เนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ที่ใกล้ชิดและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก อีกทั้งยังเป็นเนื้อหา ง่าย ๆ ที่เด็กได้พบเห็นและเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตนเองอยู่แล้ว ซึ่งเด็กในวัยนี้ (4 - 5 ปี) เป็นวัยที่มีความสามารถในการซึมซับประสบการณ์ได้ดีที่สุด จึงเกิดการเรียนรู้ได้ อย่างดี ไม่ว่าจะสอนด้วยวิธีใด

2.2 สภาพการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้และแบบปกตินั้น เหมาะสำหรับ เด็กในวัยนี้ทั้ง 2 แบบ ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้จัดสภาพสิ่งแวดล้อมเอาไว้อย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อ ให้เด็กได้มีอิสระในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความคิดของตนเอง เช่น การจัดกิจกรรมที่

หลากหลาย มีความยากง่ายต่าง ๆ กัน ทั้งความรู้ทางด้านวิชาการผนวกกับการเล่นอย่าง สนุกสนานไว้ในศูนย์การเรียนต่าง ๆ และการจัดกิจกรรมเล่นตามมุมไว้ในห้องเรียนที่สอนแบบ ปกติ จึงเป็นผลทำให้ผลการเรียนทั้ง 2 แบบ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งตรงกับความเห็นของอุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2523 : 153) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนด้วยศูนย์การเรียนเป็นวิธีหนึ่ง ที่เหมาะสมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กตามเอกัตภาพ และในขณะเดียวกันการสอนแบบ ปกติ ก็ช่วยส่งเสริมเด็กได้เช่นกัน

2.3 ผู้วิจัยได้ใช้สื่อการสอนหลายชนิดในการสอนทั้ง 2 กลุ่ม ทั้งสื่อประเภท ของจริง ของจำลอง โดยให้นักเรียนได้เล่นสนุกกับสื่อเหล่านั้นด้วยตนเองตามความพอใจ เด็ก มีโอกาสได้จับต้องสัมผัสอย่างทั่วถึงทุกคน ทำให้นักเรียนเกิดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ได้รวดเร็ว ทั้งนี้เพราะนักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง โดยได้อาศัยประสาทสัมผัสทั้งห้ามากที่สุด ซึ่งตรงกับ ความเห็นของ ริชชี (Richey อ้างถึงใน นฤมล บุญยาน 2524 : 24) ที่กล่าวว่า ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้มากขึ้น ถ้าใช้สื่อการสอน เพราะการใช้สื่อการสอนจะช่วยทำให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ยากลำบาก และสื่อการสอนจะช่วยทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเป็นรูปธรรม มากขึ้น

2.4 ผู้วิจัยได้สร้างบรรยากาศก่อนการสอนนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม โดยการจัด บ้ายนิเทศให้สัมพันธ์กับเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละสัปดาห์ เพื่อเป็นการเร้าความสนใจของนักเรียน ดังที่ บรรลือ พฤษะวัน (2519 : 78) มีความเห็นว่า การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนเป็น การอำนวยความสะดวกในการเรียนได้ดี ทำให้นักเรียนสนใจบทเรียนยิ่งขึ้น และอีกประการหนึ่ง ก่อนที่ผู้วิจัยจะให้เด็กได้เรียนกิจกรรมทั้งแบบศูนย์การเรียนและแบบปกติ ผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมนำ เข้าสู่ศูนย์การเรียน ด้วยการร้องเพลงบ้าง ทำท่าประกอบเพลง หรือเล่นเกม และใช้กิจกรรม ดังกล่าวนำเข้าสู่บทเรียนแบบปกติด้วย ซึ่งเป็นการเร้าใจแต่เริ่มแรกที่จะเรียน ทำให้นักเรียน มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน ซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งตรงกับผลการวิจัย ของ วรรณ สุทธิวิจิตร (2527 : 70) ที่พบว่า การสร้างบรรยากาศก่อนเรียนเพื่อเร้าความ สนใจ ทำให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดสูงขึ้น

3. เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนน จากแบบบันทึกมโนทัศน์ทาง วิทยาศาสตร์ของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งได้มาจากการสังเกต สัมภาษณ์ และการทำแบบประเมิน

ท้ายแผนทุกแผน พบว่านักเรียนที่เรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ มีมีโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ด้านการจำแนก และด้านความสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า

3.1 การจัดกิจกรรมแบบศูนย์การเรียนรู้มุ่งที่จะส่งเสริมพัฒนาเด็กให้ครบทุกด้าน มิได้มุ่งเน้นเฉพาะสัมฤทธิผลด้านมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้สิ่งที่ต้องการให้เด็กได้รับประสบการณ์จากการเรียนในศูนย์การเรียนรู้ ก็คือทำให้เด็กได้ฝึกให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีโอกาสเรียนรู้กระบวนการคิดและการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า หลังจากที่เด็กเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้แล้ว เด็กกล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง โดยจะกล้าตอบคำถามของครูได้ชัดเจนถูกต้อง

3.2 การเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้นั้น กิจกรรมทั้งหมดเป็นกิจกรรมที่เด็กสามารถทำเองได้เป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ นักเรียนมีเสรีภาพในการเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจ และระดับความสามารถของตน นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง จึงเป็นผลให้นักเรียนรู้จักการจำแนกแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ออกจากกันได้ และรู้ถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่า ซึ่งตรงกับความเห็นของมอนเตสเซอร์รี่ ที่กล่าวว่า การให้อิสระและเสรีภาพในการทำงานให้แก่เด็ก จะทำให้เด็กรู้จักที่จะเรียนรู้ระเบียบวินัยของชีวิต รู้จักแยกแยะสิ่งต่าง ๆ มีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของตนเอง สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้ และยังช่วยให้เห็นถึงความสามารถของมนุษย์ในการที่จะศึกษาด้วยตนเองภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดให้เรียนรู้ ที่จะนำมาซึ่งความพึงพอใจของตนเอง ตลอดจนให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไปด้วย (มอนเตสเซอร์รี่ อังใน จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ 2532 : 13)

จากการสังเกตของผู้วิจัยยังพบว่า ข้อดีของการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้อีกประการหนึ่งก็คือ นักเรียนอนุบาลมีพัฒนาการทางสังคมและอารมณ์เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยนักเรียนมีความสุขสนุกสนานกับการเข้าไปเล่นในศูนย์การเรียนรู้เป็นอย่างมาก สังเกตจากในสัปดาห์แรก ๆ นักเรียนจะเพละเลเลินอยู่ในศูนย์การเรียนรู้ที่เข้าไปก่อน โดยไม่ยอมออกจากศูนย์การเรียนรู้หรือเปลี่ยนไปศูนย์การเรียนรู้อื่น จะเห็นจากการประเมินผลในการเข้าสู่ศูนย์จากเครื่องหมายประจำศูนย์ เด็กจะเข้าสู่ศูนย์การเรียนรู้ได้น้อยศูนย์การเรียนรู้ แต่ในสัปดาห์ต่อไปนักเรียนเริ่มรู้แล้วว่าการเข้าสู่ศูนย์

อื่น ๆ ก็สนุกเหมือนกัน จึงสามารถเข้าศูนย์การเรียนรู้ได้มากขึ้น และได้ครบทุกศูนย์การเรียนรู้ในวันหลัง ๆ และนักเรียนบางคนยังมีเวลาเหลือในศูนย์การเรียนรู้สำรองอีกด้วย และอีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยพบก็คือ การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ช่วยฝึกให้นักเรียนเกิดคุณธรรมในด้านความมีระเบียบเสียสละ อุตุน มีน้ำใจและไม่เห็นแก่ตัว โดยจะสังเกตได้จากการที่นักเรียนจะรู้ว่าตนจะเข้าไปศูนย์การเรียนรู้ได้เมื่อไร นักเรียนรู้จักเสียสละให้เพื่อนได้เล่นก่อน โดยจะไม่แย่งกัน หรือทะเลาะกันในระหว่างเล่นในศูนย์การเรียนรู้ นักเรียนรู้จักรอคอยเมื่อเห็นเพื่อนยังเล่นไม่เสร็จ รู้จักการแบ่งปันของเล่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของการปลูกฝังคุณธรรมให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี โดยนักเรียนจะไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว มีระเบียบวินัย รู้จักอดทน และเสียสละ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

1.1 จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่าการให้อิสระแก่เด็กในการเรียนรู้สำหรับเด็กอนุบาลนั้น จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้มาก ฉะนั้นการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ จึงเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่ง และในขณะเดียวกันการสอนแบบปกติตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ก็มีกิจกรรมแบบหลากหลาย ซึ่งครูจัดให้เด็ก ดังนั้นครูผู้สอนควรนำเอาวิธีสอนทั้ง 2 แบบ มาใช้ผสมผสานกันก็จะทำให้เด็กได้พัฒนามากยิ่งขึ้น

1.2 การจัดศูนย์การเรียนรู้ ไม่เฉพาะเจาะจงว่าจะจัดในห้องเรียน หรือตามมุมต่าง ๆ เท่านั้น ศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กอนุบาลจะจัดที่ไหนก็ได้ จะเป็นในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนก็ได้ โดยครูต้องจัดให้อยู่ในบริเวณที่อยู่ในสายตาของครูตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อจะได้ช่วยเหลือได้อย่างทันที่ทั้งที่มีปัญหา

1.3 ก่อนที่นักเรียนจะเข้าศูนย์การเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องอธิบายวิธีปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละศูนย์การเรียนรู้ให้ละเอียดชัดเจน บางกิจกรรมครูจำเป็นต้องสาธิตและปฏิบัติให้นักเรียนดูด้วย จนนักเรียนเข้าใจว่าจะเล่นอะไรได้อย่างไร และเล่นอย่างไร โดยเฉพาะในการสอนครั้งแรก ครูต้องอธิบายทุกกิจกรรม

1.4 ครูผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเล่นกิจกรรมตามสบายไม่บังคับเร่งเร้า ครูจะเป็นผู้ช่วยเหลือ แนะนำ เมื่อเด็กต้องการเท่านั้น และต้องให้โอกาสแก่เด็ก

ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยจัดกิจกรรมให้เด็กเล่นก่อนเข้าศูนย์การเรียนรู้ โดยให้เด็กรู้สึกว่าเป็นการได้เปรียบหรือเสียเปรียบกัน เช่น การเล่นเกม หรือจับมือเป็นวงกลมร้องรำทำเพลง หมุนไปรอบ ๆ เป็นต้น

1.5 เพิ่มข้อตกลงที่จะเป็นประโยชน์แก่ตัวเด็ก โดยเพิ่มขึ้นทีละน้อย ๆ หลังจากเด็กคุ้นเคยกับการเข้าศูนย์การเรียนรู้แล้ว เช่น การเก็บของเข้าที่ เป็นต้น

1.6 ช่วงเวลาที่เด็กเล่นสนุกในศูนย์การเรียนรู้ ควรเป็นเวลาตั้งแต่ 45 นาที ถึง 60 นาที ไม่ควรมากกว่านี้ และในการเข้าศูนย์การเรียนรู้แต่ละศูนย์ ครูจะต้องไม่กำหนดเวลาตายตัวหรือบังคับเด็ก ให้เด็กได้เล่นจนพอใจก็จะออกจากศูนย์การเรียนรู้เอง หรือจนกว่าจะเล่นเสร็จ หรือทำกิจกรรมเสร็จ ทั้งนี้ครูผู้สอนจะต้องเตรียมอุปกรณ์และกิจกรรมในแต่ละศูนย์การเรียนรู้ให้น่าสนใจเท่าเทียมกัน

1.7 ครูผู้สอนไม่ควรประจำอยู่ศูนย์การเรียนรู้ใดศูนย์การเรียนรู้หนึ่ง ควรเดินไปให้ทั่วทุกศูนย์การเรียนรู้ เพื่อเป็นกำลังใจให้แก่เด็ก เนื่องจากเด็กยังเล็ก และต้องการความสนใจจากครู

1.8 ครูผู้สอนควรให้คำชมเชย และชื่นชมในผลงานของเด็ก และให้คำแนะนำเพิ่มเติม เมื่อเห็นว่าเด็กยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง

1.9 อุปกรณ์ วัสดุ ของใช้ที่เป็นอันตรายประเภทของมีคม หรือสารเคมี ไม่ควรให้มีอยู่ในศูนย์การเรียนรู้ใด ๆ อันอาจทำให้เกิดอันตรายต่อเด็กได้

1.10 อุปกรณ์หรือสื่อการเรียนรู้ ควรมีขนาดพอเหมาะสำหรับเด็กอนุบาล ไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป เพราะถ้าเล็กเกินไป เด็กอาจหยิบใส่ปากมีอันตรายได้ หรือถ้าใหญ่เกินไปไม่เหมาะสมกับการหยิบจับของเด็ก

1.11 อุปกรณ์ประเภทไม้สีก ต้องระวังในเรื่องของเสียงจากเศษไม้ อาจทำให้เกิดอันตรายกับเด็กได้ ควรชี้ให้เรียบร้อยก่อนนำมาใช้ในศูนย์การเรียนรู้

1.12 การประเมินผลเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูผู้สอนจะละเลยไม่ได้ เพราะเป็นสิ่ง

ที่ครูจะสำรวจความสนใจของเด็กได้ว่าเด็กคนใดมีความถนัดหรือสนใจในกิจกรรมใดเป็นพิเศษ เช่น เด็กที่ชอบเข้าศูนย์ศิลปะบ่อย ๆ อาจเป็นเพราะเด็กชอบงานศิลปะ ครูผู้สอนจะได้ช่วย ส่งเสริมและพัฒนาเด็กได้ถูกทาง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรจะได้มีการทำวิจัยศึกษามโนทัศน์ในด้านอื่น ๆ ของนักเรียนอนุบาล ที่เรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ เพื่อดูว่าได้ผลเป็นประการใด

2.2 ควรจะได้มีการทำวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้กับนักเรียนชั้นอื่น ๆ และใช้เวลาในการเรียนอย่างต่อเนื่องตลอดภาคการศึกษา เพื่อศึกษาว่าการเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ในระดับ ชั้นอื่น ๆ จะทำให้นักเรียนมีมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์เป็นประการใด

2.3 ควรจะได้มีการทดลองเปรียบเทียบการเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ กับการเรียนด้วยวิธีอื่น ๆ ว่าจะได้ผลต่อมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนอนุบาลเป็นอย่างไร